

חמדות גנוזות ופנינים יקרים מעטי הצדיקים ופעולתם הליכותיהם בקודש ורום מעלתם של מרנן תלמידי הבעש"ט זי"ע וממשיכי דרכם אוצר בלום וכלי מלא ברכה מסודר וערוך מתוך שיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

אורה

לעצמית

הרה"ק רבי קלונימוס קלמן רבי קלונימוס קלמן זי"ע, "מאור ושמש"

יומא דהילולא - א' תמוז תקפ"ג

קם ממיטתו, היה מזדרז לצאת עם סל הכעכים אל השוק ועושה כל מאמץ לסיים למכור את מרכולתו במהירות האפשרית. ליבו משך אותו את בית המדרש, נפשו חשקה בתורה הקדושה.

כך היה יושב ימים רבים בבית המדרש, מקשיב בשקיקה לדברי התורה אשר יצאו מפי תלמידי החכמים של העיר. יושבי בית המדרש התרגלו לילד הקטן שהפך לאורח קבע בבית המדרש. אולם הופעתו הקבועה בבית המדרש משכה את תשומת ליבו של רבי מרדכי גוטגולד. ר' מרדכי היה מגדולי תלמידי החכמים של העיר קראקא, וגם עשיר גדול היה. זכה לתורה וגדולה כאחד.

"יינגלע" פנה ר' מרדכי לקלמן באחד הימים, "מדוע אינך הולך לביתך? השעה כה מאוחרת". חפץ אני להקשיב לדברי התורה" ענה הילד בביישנות מה.

"מבין אתה את הנאמר?" התפלא ר' מרדכי. "מדוע שלא אבין?" ענה הילד בתמימות, ולתדהמתו של ר' מרדכי החל הילד הקטן קלמן אפשטיין לחזור בשטף על הויכוח הגדול בבית המדרש, מצטט במדויק את הרמב"ם ואת השגות הראב"ד, עובר לשאר הראשונים, ומצטט בבקיאות מופלאה את דעות האחרונים.

ר' מרדכי עמד משתומם. כישרון שכזה! אהבת תורה שכזו! "היכן אתה לומד? מיהו המלמד שלך?" הילד השפיל את עיניו ואמר: "איני לומד אצל המלמד, אין יד אבי משגת לשלם שכרו של מלמד. משתדל אני לסייע בפרנסת הבית, מוכר כעכים שאופה אבי. אולם מיד לאחר שמסיים אני למכור את הכעכים, רץ אני לבית המדרש לספוג מעט תורה".

ליבו של ר' מרדכי נחמץ, אהבת תורה שכזו, יחד עם כישרון עצום מתגלגלים בשוק, וכי הרוכלים והסוסים יודעים להעריך את הפלא אשר מסתובב ביניהם!

החליט ר' מרדכי לעשות מעשה. "יהלום יש לך בביתו!" אמר ר' מרדכי לאביו של קלמן, "כיצד ניתן לתת לו להתרוצץ בשוק בין הסוסים והכלבים, מקומו הוא בבית המדרש! בין הלמדנים של קראקא!" "מה בידי לעשות?" ענה האב בקול נמוך, "אין יד משגת לשלוח אותו למלמד, ואף זקוק אני לעזרתו בפרנסת הבית".

"שמע נא", אמר ר' מרדכי, "לא ניתן לתת לאהבת תורה שכזו ולמוח שכזה להתגלגל בשוק! לוקח אני זאת על עצמי, אני אדאג לפרנסתך ברווח, ולתשלום לימודיו של בנך הצעיר. ובבוא הזמן אקח את הילד לחתן לבתי!"

ר' אהרן לא הצליח להוציא הגה מפיו, הצעה שכזו לא העלה בדעתו, גם ליבו שלו נחמץ מידי יום בראותו את בנו העילוי יוצא למכור כעכים בשוק.

ר' מרדכי לקח את הילד תחת חסותו, דאג שילמד עם טובי הלמדנים בעיר, ועד מהרה התפרסם שמעו בכל העיר קראקא, טובי הלמדנים באו להשתעשע עם העילוי הצעיר. כאשר הגיע קלמן לגיל מצוות, אירס ר' מרדכי את בתו עם קלמן הצעיר, והעיר קראקא צהלה ושמחה. מעשה זה הינו אבן דרך לרבים, למידים אנו שאין לאדם להתייאש, אין לו לומר: "אינני יכול, נולדתי במשפחה

הרה"ק רבי קלונימוס קלמן זי"ע בעל המאור ושמש' נולד בשנת תקי"א בעיר ניישטאדט אשר במדינת פולין, לאביו ר' אהרן הלוי אפשטיין. משפחתו הייתה דלת אמצעים ומגיל צעיר נאלץ קלונימוס הצעיר לעזור בפרנסת הבית. אולם אהבתו לתורה הייתה גדולה והוא היה מתגנב בכל יום לבית המדרש. באחד הימים עמד הרב מרדכי גוטגולד על כשרונו העצום של הילד הצעיר והחליט לשלוחו ללמוד בישיבה, תוך שהוא נוטל על עצמו לפרנס את בני משפחתו. בהיותו בן שלוש עשרה שנים, נשא את בתו של מטיבו הרב מרדכי גוטגולד. מיד לאחר חתונתו גילה ר' קלונימוס את אור החסידות, והתוודע לאור הגדול אשר בעיר לז'נצ'ק אצל הרבי אלימלך מליז'נסק. על אף התנגדותו העזה של חמיו, דבק ברבו הגדול אשר קרבו ביותר למרות גילו הצעיר, עד שהפך לגדולי תלמידי הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק. בשנת ה'תקמ"ה, חזר רבי קלונימוס קלמן בעל המאור ושמש לקראקא בהוראת רבו רבי אלימלך מליז'נסק, והחל להפיץ את תורת החסידות בעיר קראקא. בא' בתמוז בשנת תקפ"ג נפטר הרבי הקדוש ר' קלונימוס קלמן לבית עולמו. השאיר אחריו את ספרו הקדוש מאור ושמש אשר הפך לאבן יסוד בתורת החסידות כולה.

בעיר ניישטאדט. קשים היו החיים בעיר ניישטאדט, הרעב והקור הציקו להם רבות, לכך החליט האב ר' אהרן לעקור לעיר הגדולה קראקא. שם קיווה למצוא פרנסה בריווח. ואכן בעיר קראקא שפר מעט מצבה של משפחת אפשטיין, ר' אהרן אבי המשפחה מצא את פרנסתו מאפיית החמים וכעכים.

בבוקר השכם היה קם ר' אהרן, מנפה את הקמח, לש את הבצק, מתפלל שהמאפים יעברו לחיכם של בני העיר. וכאשר הבוקר האיר, פשט ריח נעים וטוב ברחבי הבית. בשעה זו קם קלמן הצעיר ממיטתו ויצא לעיר כאשר סל כעכים בידו למכור את תוצרתו של אביו לעוברים ושבים. כעת לא רעבו בני הבית ללחם, אולם עדיין חיו בדלות רבה, וידו של ר' אהרן לא השיגה די כסף לשלוח את בנו קלמן לקלמן למלמד.

היה זה יום קר וגשום, קלמן הצעיר התעטף במעיל גדול וישן ויצא אל הקור כדי לנסות למכור כעכים. קונים רבים לא היו באותו היום, תושבי קראקא הסתגרו בבתיהם ולא יצאו לשוק. קלמן לא התייאש ושעות רבות עמד בקרן הרחוב מכריז על מרכולתו.

לפתע גבר הקור, שלג החל לרדת. כעת לא היה כל טעם להישאר. הקור העז הניס את מעט האנשים שהעזו לצאת לשוק בחזרה אל ביהם. קלמן הקטן פנה בחזרה אל ביתו, קור גדול חדר לעצמותיו, המעיל הגדול ממידותיו לא חיממו כראוי. בדרכו עבר קלמן על יד בית המדרש. "אולי אכנס לבית המדרש", חשב הילד, "אתחמם מעט על יד התנור הגדול ולאחר מכן אמשך בדרכי".

נעים וחם היה בבית המדרש הגדול. בית המדרש היה עמוס מפה אל פה, עמוס בגדולי תלמידי החכמים של העיר קראקא. קלמן התיישב בפניה סמוך סמוך לתנור הגדול, מתבונן בנעשה סביבו. לפתע צד את עיניו מחזה מרהיב, בקצה השני של בית המדרש התקבצו כמה מגדולי תלמידי החכמים שבעיר ופתחו בוויכוח הלכתי סוער. אט אט התקרב קלמן למעגל הלומדים, מקשיב פעור פה למלחמתה של תורה. כך עמד לו הילד שעות ארוכות מהצד, שומע ומקשיב, בולע בצמא כל מילה של תורה. מאז אותו יום, שינה קלמן הצעיר את סדר יומו. מיד כאשר

רבי קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין בעל המאור ושמש היה מגדולי תלמידי הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק. רבי קלונימוס לא הסתפק בלשתות את תורת רבו הקדוש, אלא חפץ להתדבק בו יותר, לכך החליט להיות משמשו בקודש. לאחר הסתלקותו של רבו הקדוש, דבק המאור ושמש בתלמידו הגדול של רבי אלימלך - הרבי הקדוש מלובלין - החוזה מלובלין. אולם הוא לא הסתפק בכך, והלך והסתופף בצילים של צדיקים רבים, דבק בר' זושא מאניפולי, אחיו של הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק, במגיד מזלאטשוב, ובר' משה מפשווארסק ובר' מנדל מרימנוב.

ענוותנותו ודבקותו בצדיקים הפכה לסמל מהו 'חסיד'. כפי שאמר רבי בן ציון מבאבוב שה'מאור ושמש' היה מייחדי סגולה שאף לאחר שהפך לרבי' והנהיג קהילה משלו, עדיין נשאר חסיד, חסיד הדבוק ברבותיו בכל נימי נפשו. ספרו הקדוש של רבי קלונימוס קלמן אפשטיין - מאור ושמש התקבל בחיבה גדולה בכל חצרות החסידות, וצדיקים התכסאו עליו ואמרו שהספר הקדוש מאור ושמש נחשב לשולחן ערוך של החסידות! בספר מביא הרבי יסודות רבים וחשובים בתורת החסידות, רבים מהם מתורת רבו הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק.

ידועה אמרתו של רבי אריה לייב ליפשיץ בעל 'האריה דבי עלאי' שבכוחו של ספר קדוש זה לקחת את נשמתו של האדם, לכבסה וללבנה היטב ולהחזיר אותה לגוף כבריה חדשה. דבר זה מרומז בהסכמה שכתב ר' דוב בער מייזליש רבה של העיר קראקא: "אף שאיני מעדת המתחסדים, אבל מפיו לפידים יהלכו להלהיב את לב הקוראים בירתא ה'".

ילדותו של הרבי

סיפור ילדותו של הרבי הקדוש רבי קלונימוס קלמן בעל המאור ושמש מהווה אבן דרך לרבים. זהו סיפור המלמד אותנו שאין אדם שאינו יכול להתרומם בתורה ובריאה, ועם כח רצון והשתוקקות לתורה ניתן להשיג כל מעשה נשגב. רבי קלונימוס קלמן נולד למשפחה ענייה ודלת אמצעים

שאינה מתאימה, הסיבה שגדלתי בה אינה מאפשרת לי לצמוח: על האדם לעשות את שלו, לדבוק בתורה, להשתוקק, לנצל כל רגע. ומן השמים ידאגו לעזור לו לשלוח לו מלאך טוב שיאמר לו גדל. ש"כ המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר" (אבות ד ט).

דבקותו של המאור ושמש ברבו הגדול

נחזור לסיפורנו:

בעת ההיא זרחה שמשו של הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק, שמע האור הגדול הזורח בעיר ליז'נסק הגיע לעיר קראקא, וחדר לאחוזניו של האברך הצעיר ר' קלונמוס קלמן. האור הגדול משך את לבו של ר' קלמן הצעיר, ובחשאי נטל את רגליו ונסע לעיר ליז'נסק. זמן רב המתין ר' קלמן להכנס אל הרבי, רבים חפצו להתקרב ולספוג מהאור הגדול. לאחר ימים של המתנה, הגיע זמנו להכנס אל הרבי. בהתרגשות רבה נכנס ר' קלמן אל הרבי. "מה תבקש?" שאל אותו הרבי. "מבקש אני ללמוד תורה מהרבי, משתוקק אני לספוג מתורתו." "אינני מלמד תלמידים" ענה הרבי צוננות. אולם ר' קלמן לא התבלבל ומיד ענה: "אם כך חפץ אני לשמש את הרבי, להסיק את התנורים בביתו של הרבי."

לזאת הסכים הרבי, ור' קלמן היה מאושר. ידע הוא עד כמה גדולה הזכות להיכנס לביתו הקדוש של אור העולם רבי אלימלך מליז'נסק. הוא השתדל למלא את תפקידו במסירות. היתה זו עבודת קודש ממש, והוא ביצע אותה בחיל וברעדה.

שבועות מספר עברו, ובוקר אחד קרא הרבי לר' קלמן לחדרו וציווה עליו: "סע זלוטשוב אל המגיד הקדוש ר' מיכל מזלוטשוב." ר' קלמן לא שאל שאלות, מיד נטל את רגליו ונסע אל העיר זלוטשוב. מיד עם הגיעו אל העיר נכנס ר' קלמן אל המגיד ואמר: "הגעתי הנה בשליחותו של רבי אלימלך."

הרבי ר' מיכל קירב את האברך הצעיר ר' קלמן, לימד אותו את דרכי החסידות, ופתח לו שערי תורה ועבודה, ושערי חכמה. ימים ספורים שהה ר' קלמן בזלוטשוב, נפשו נמשכה אל האור הגדול אשר בליז'נסק. במוצאי השבת הראשונה שעשה ר' קלמן בעיר זלוטשוב, נכנס להיפרד, "חזור אני לליז'נסק" אמר. אולם המגיד ביקש ממנו שלא ימהר, "הישאר נא איתנו שבוע נוסף" אמר לו המגיד.

שבוע נוסף שהה ר' קלמן בזלוטשוב, אולם געגועיו לליז'נסק רק הלכו וגברו. במוצאי שבת נכנס ר' קלמן אל המגיד לקבל ברכת פרידה. כעת נתן לו המגיד את ברכתו וביקש ממנו שימסור לרבו רבי אלימלך "אין לנו הרבה ר' קלמניס כאלו!"

כשחזר ר' קלמן לעיר ליז'נסק קיבל אותו רבו רבי אלימלך מליז'נסק במאור פנים, ופתח את שעריו והכניסו לפני ולפנים, ואף צרף אותו לבני חברתו, חבורת בני העליה שהיו לפני הרבי הקדוש רבי אלימלך. אולם גם כעת, לאחר שזכה ר' קלמן להתקרב אל הרבי הקדוש, לא ויתר על התפקיד שהיה לו בהתחלה - לזכות לשמש את הרבי הקדוש. גדולה שימושה יותר מלימודה'.

אוי לו לבן שאינו מכיר את אביו!

מנהגו בקודש של הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק היה להסתגר בחדרו בכל לילה, שעה שכל בני אדם נמים את שנתם, להתייחד ולהתבודד בעבודתו הנשגבה בלא הפרעה. תלמידו המסור ר' קלמן ישוב היה מחוץ לחדרו וישב ולומד, דרוך לכל בקשה של רבו הגדול. מידי פעם, כאשר היה קורא הרבי בשמו, היה נכנס עם כוס תה, מניח על השולחן וחוזר אחורנית בשקט מוחלט, ירא להפריע את שקיעותו ועיונו של רבו הגדול.

היה זה עוד לילה שגרתו. ר' קלמן ישוב מחוץ לחדרו של רבו הקדוש, דרוך לכל בקשה. אלא שאותו הלילה לא היה לימודו כבכל יום, עייפות עצומה תקפה את ר' קלמן, גופו הקדוש שיועד למעט מנוחה לאחר יום עמוס בתורה בתפילה ובעבודת ה'. לפתע הכריעה אותו העייפות

וראשו הקדוש של ר' קלמן נשמט על הגמרא הגדולה. לפתע התנער ר' קלמן, "כיצד נרדמתי על משמרת!?" גער בעצמו, "אולי ביקש הרבי דבר מה ולא שמעתי את קולו". אולם להכנס סתם כך ולהפריע ללימודו של הרבי, גם לא חפץ.

"מה אעשה?" חשב לעצמו, והחליט: "אכנס בכל זאת, אכניס לרבי כוס תה. אולי אספוג גערה על כך שנכנסתי לשווא, אך שווה להסתכן בקפידתו של הרבי כדי לדאוג שלא יחסר לו מאומה."

בדחילו ורחימו פתח ר' קלמן את הדלת כשבידו כוס תה, ופתאום רואה הוא שעל יד הרבי יושב זקן הדור פנים, זקן לבן יורד על פי מידותיו ופניו מאירות כשמש! השניים היו שקועים בשיחה ולא נתנו את לבם לנכנס, מרוב בהלה נפלה הכוס מידי והתנפצה על רצפת חדרו של הרבי, ר' קלמן נטל את רגליו וברח במהירות, פוחד מקפידתו של הרבי.

לפתע שומע הוא את קולו של הרבי "קלמן, אנא הבא לי כוס תה", במהירות נכנס ר' קלמן שוב לחדרו של הרבי כשכוס תה חמה בידו. "מדוע כה חיזור אתה?" שאל הרבי את תלמידו הגדול ר' קלמן, "אינך חש בטוב?"

"רבי" ענה ר' קלמן, "לפני דקות ספורות נכנסתי אל חדרו של הרבי כשכוס תה בידו. אולם לפתע ראיתי זקן הדור פנים יושב ומשוחח עם הרבי, מרוב בהלה נפלה הכוס מידי והתנפצה על רצפת החדר". הרבי ר' אלימלך נאנח "אוי לו לבן שאינו יכול להביט בפני אביו!" אותו הזקן שראית היה אברהם אבינו עליו השלום, אבינו אברהם בא אלי להתאונן על הצער שיש לבניו האהובים בגלות המרה, ויחד ניסונו לטכס עצה מה ניתן לעשות, כיצד אפשר להושיע את ישראל!"

"אוי לו לבן שאינו יכול להביט בפני אביו!" סיים הרבי, "זוכית לראות את אברהם אבינו, אולם מה חבל שנבהלת מפניו..."

'שאו את ראש בני ישראל'

מעשה נורא זה סיפר רבי יצחק אייזיק מספינקא בעל החקל יצחק, והוסיף ואמר: זהו שנאמר בפסוק בפרשת במדבר (במדבר א ב) 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם, במספר שמות כל זכר לגולגולתם'. אמר הקב"ה למשה רבינו ולצדיקים שבכל הדורות שהינם 'אתפשטותא דמשה': 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל, עליכם להרים ולרומם את נפשות בני ישראל, להגביה אותם אל על, ומהי המטרה בכך? 'למשפחותם לבית אבותם' שיהיו מרוממים ולא יתביישו מאבותיהם הקדושים, שיכולו להביט בפני אבותיהם!

הרבי הקדוש ממונקאטש בעל המנחת אלעזר עמד פעם בראש השנה לפני התקיעות וסיפר את המעשה הזה, וסיים בזעקה "אוי לו לבן שאינו יכול להביט בפני אביו!" "אוי לו לבן שאינו יכול להביט בפני אביו!" "כמה עגום מצבנו, כמה שפלה מדרגתנו שמחמת הגלות המרה נתרחקנו מעל פני אבינו שבשמים ואיננו יכולים להביט בפני אבינו רחום היושב במרומים!" "אוי לו לבן שאינו יכול להביט בפני אביו!"

הסתלקותו של הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק

שנים רבות זכה הרבי הקדוש בעל המאור ושמש לשמש את רבו הגדול רבי אלימלך מליז'נסק, ולספוג ממנו תורה ויראת השם אותה הנחיל לעם ישראל בספרו הקדוש מאור ושמש. מסופר שבעת הסתלקותו של רבו הקדוש, זכה המאור ושמש לחזיון שמיימי, כעין החזיון שראה אלישע בעת הסתלקות רבו אליהו הנביא. מעשה זה סיפר הגאון רבי מאיר דוד טאבק רבה של העיר סיגט בשם זקן אחד שזכה להימנות על תלמידיו הגדולים של בעל המאור ושמש.

היה זה בין כסה לעשור, רבי מאיר דוד ואחיו הגדולים שהו בעיר שינאווא אצל רבי משה הלבברשטאם הרבי

הקדוש משינאווא.

באחד הימים החליט ר' מאיר דוד ליסוע יחד עם אחיו לציונו הקדוש של הרבי ר' אלימלך מליז'נסק. בהגיעם אל קברו הקדוש של רבי אלימלך ראו האחים מחזה מעניין. סביב קברו של הרבי ישנה מחיצת ברזל גבוהה שאינה מאפשרת להתקרב לקברו של הרבי. ולא זו בלבד, המקום בתוך אותן המחיצות ריק, מלבד הרבי הקדוש ר' אלימלך מליז'נסק לא נקבר שם אף אחד. ואף בניו הגדולים של הרבי לא קבורים בסמוך אליו. עמד שם זקן מתלמידיו של בעל המאור ושמש וראה את תמיהתם, ואמר להם "אם תיקחו אותי בעגלתכם בחזרה לעיר שינאווא אספר לכם את הרקע למעשה זה."

"מעשה זה שמעתי מפי המאור ושמש בעצמו" פתח הזקן. היה זה בסוף ימיו של הרבי הקדוש ר' אלימלך, תלמידיו הקדושים הרגישו שרובם הגדול עומד להסתלק מהם, אולם הרבי ציווה שאף אחד לא ישמש אותו, מלבד תלמידו הגדול המאור ושמש.

בימיו האחרונים של הרבי, פנה לתלמידו ר' קלונמוס קלמן בעל המאור ושמש ואמר לו: "הכן עצמך, תתכונן היטב בקדושה וטהרה ותחזק כוחותיך, חפץ אני להראות לך מחזה נשגב לקראת הסתלקותי מן העולם."

שעת חצות הגיע, שקט שרר בעיר כולה, הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק יצא מביתו יחד עם תלמידו הגדול אל עבר בית הקברות, הרבי לא דיבר מאומה שקוע בשרעפיו, מכין עצמו לקראת פרידתו מן העולם. כעבור כמה דקות של הליכה הגיעו השניים לפתחו של בית הקברות. מאות מצבות דוממות קבלו את פניהם, חושך מוחלט... "החזק נא באבנטי" ציווה הרבי, "ואל תעזבהו עד שאומר לך". ושוב השתרר שקט מוחלט בבית הקברות.

הרבי הקדוש הרים את עיניו לשמיים ובקול רחשי אמר: נו...

לפתע ירדה אש גדולה מן השמים, והקיפה את הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק ותלמידו הגדול. אש גדולה בערה סביבם, אש קדושה! והנה רואה המאור ושמש שניצוצותיה של האש הגדולה עפים ונבלעים באדמה אשר תחת רגליהם.

"די" אמר הרבי, והאש שקעה באחת, פסק לו המחזה הנורא.

שוב השתרר לו השקט העמוק בבית הקברות, אין כל זכר למראה הגדול, הסתיים לו המחזה הנפלא. רק קולו של הרבי הקדוש נשמע בחלל, מסביר לתלמידו הגדול את המחזה הגדול אשר ראו עיניו. "רבות תמהתי" פתח הרבי, "מדוע זכה הבעש"ט לכינוי 'בעל שם טוב', כינוי שלא זכו לו גם התנאים והאמוראים, תפצתי להביין מהי מעלתו של אור שבעת הימים הבעש"ט, ואף אני רציתי לזכות לכך. אולם אמרו לי מהשמים שבעוה"ז אין אפשרות להשיג את מעלתו של הבעש"ט. אולם בכל זאת ביקשתי לראות את מעלתו הגדולה של הבעש"ט עוד כשאני בעולם הזה."

"האש הגדולה שראיתי" סיים הרבי, "היא האש הגדולה אשר נובעת מנשמתו של הבעש"ט הקדוש, והניצוצות שעפו ושקעו בעפר זהו התורה הגדולה אשר הנחיל לנו הבעש"ט, תורה אשר מקיימת את העולם כולו."

קודם שעשו את דרכם חזרה, התכופף הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק, נטל ארבעה ענפים וסימן בהם את המקום בו שקעה האש. "רצוני להיטמן במקום זה, מקום בו התגלה אור נשמתו של הבעש"ט" סיים הרבי את דבריו.

"דעו לכם" אמר הזקן רבי מאיר דוד טאבק וסיים את סיפורו, "קדושת המקום הינה גדולה ועצומה, לכך גידרו את המקום בו שקעה האש לבל יוכל אדם להכנס שם. אפילו את בניו הקדושים של הרבי פחדו לקבור במקום זה!"

מעשה נורא הוד, מעשה המלמד אותנו על קדושתו הגדולה של בעל המאור ושמש שזכה לגילוי אורו של הבעש"ט, דבר שלא זכו לו כל גדולי תלמידי הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק!